

Νίκος Πασχαλούδης: α) Τά Τερπνιώτικα και τά Νιγριτιανά. β) Τότε πού παίζαμε γ) Οί Λαζαρίνες τής Βισαλτίας.

Τρεῖς ἐκδόσεις, προσφορά στόν τοπικό λαϊκό πολιτισμό τής Βισαλτίας, ἀπό τόν ἐκ Τερπνῆς καταγόμενο Νίκο Πασχαλούδη, καθηγητή Φυσικῆς, μέ ἀξιόλογη θητεία στή Μέση Ἐκπαίδευση, ὡς καθηγητής καί ὡς διοικητικό στέλεχος, συνδικαλιστής καί πρόεδρος ἐπί τριετία τής Δημόσιας Κεντρικῆς Βιβλιοθήκης Σερρών. Εἰδικότερα:

α) *Τά Τερπνιώτικα και τά Νιγριτιανά* ἐκδόθησαν τό 2000, ἀποτελοῦνται ἀπό 383 σελίδες καί καταγράφουν τό γλωσσικό ἰδίωμα τής Βισαλτίας. Παρατίθενται ἀκόμα στοιχεῖα γραμματικῆς (μετατροπές φωνηέντων, ἀλλαγές συμφώνων, ὀρθογραφία, προφορά, κλίσεις ἄρθρων, ὀνομάτων, ἀντωνυμιῶν, ρημάτων), λεξικό, ἀντιλεξικό καί δείγματα γλώσσας ἀπό τραγούδια (14 μέ ἐπιμέρους παραλλαγές), παροιμίες (229) καί παροιματικές φράσεις (90), αἰνίγματα (19), ἔμμετρα διάφορα, τοπωνύμια καί κύρια ὀνόματα. Σημειώνει ὁ Συγγραφεύς προλογικά:

«Τό βιβλίο αὐτό γράφτηκε κυρίως γιά τούς Τερπνιώτες καί τούς Νιγριτινούς. Γιά νά φέρει στή μνήμη τους τή γλώσσα τους, ὅπως τήν ἄκουσαν στό σπίτι ἀπό γιαγιάδες καί μανάδες, ὅπως τή μίλησαν μέ παπποῦδες καί πατεράδες, στά καπνοχώραφα καί στό βουνό, γιά νά τούς θυμίσει τά παιχνίδια καί τούς κανγάδες τους στίς ἀϋλές καί στά σοκάκια. Γράφτηκε ὅμως καί γιά τά παιδιά τους, τά παιδιά μας, γιά νά δοῦν κι αὐτά μέσα ἀπό ποιό γλωσσικό λαβύρινθο διασώθηκε ἡ γλώσσα τῶν γονιῶν τους, ἡ δική τους γλώσσα. Γράφτηκε ἀκόμη γιά τούς Βισάλτες καί τούς Σερραίους, πού τό ἰδίωμά τους μοιάζει μέ τό δικό μας, ἀλλά καί γιά ὅσους θά ἤθελαν νά δοῦν καταγραμμένο ἕνα ἀκόμη γλωσσικό ἰδίωμα τής ἑλληνικῆς γλώσσας(...).

Ὁ γλωσσικός πλοῦτος πού καταγράφηκε, ἀναφέρεται στή γλώσσα τῶν Τερπνιωτῶν καί τῶν Νιγριτινῶν πού γεννήθηκαν στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα καί τῶν παιδιῶν τους, αὐτῶν δηλαδή πού πρόλαβαν τόν παραδοσιακό τρόπο ζωῆς πρὶν οἱ μηχανές καί ὁ ἠλεκτρισμός ἀλλάξουν τά πάντα. Αὐτῶν πού γεννήθηκαν, ὅταν ἐπικρατοῦσε ἡ ἀντίληψη ὅτι σωστά ἑλληνικά εἶναι μόνο ὅσα διδάσκονται στό σχολεῖο, τότε πού ἐξοβελίστηκαν, ὡς χωριάτικες, λέξεις ἑλληνικές πού διατηρήθηκαν γιά αἰῶνες στή γλώσσα τοῦ τόπου μας, ἀλλά δέν εἶχαν τήν τύχη νά καταγραφοῦν στά σύγχρονα λεξικά τῆς κοινῆς ἑλληνικῆς γλώσσας(...).

Ἄξιοπρόσεκτη ἡ “ἐξομολόγηση” τοῦ Συγγραφέα ὅτι: «Μόνη μου φιλοδοξία εἶναι νά καταγράψω τή γλώσσα τοῦ τόπου μου καί νά συμβάλω ὅσο μπορῶ, ὥστε ὁ μύθος γιά τίς λεγόμενες χωριάτικες λέξεις νά πάρει τίς σωστές του διαστάσεις(...).

Τό ἔργο προλογίζει ὁ δρ Κ. Σιαμάκης, ὁ ὁποῖος καί ἐξαίρει τίς ἀρετές τῆς συγγραφῆς: «*Ἡ ἀκρίβεια, ἡ πληρότητα, ἡ σαφήνεια, ἡ ἐπιστημονική μέθοδος τοῦ λεξικογράφου, ἡ ταξινόμηση καί τεχνολόγηση τῆς ὕλης, τό ὕλικό ἀπό τά δείγματα τῆς γλώσσας καί ἡ ἐμπεριστατωμένη εἰσαγωγή τοῦ Λεξικοῦ, εἶναι ὅλα τῶν πιό ὑψηλῶν ἐπιστημονικῶν προδιαγραφῶν καί ἀξιώσεων. Τό Λεξικό εἶναι συνάμα νοσταλγική περιδιάβαση καί ἀναπόληση γιά τόν Τερπνιώτη καί τόν Νιγριτινό ἀλλά καί βαθειά ἱκανοποίηση γιά τόν πιό ἀπαιτητικό εἰδικό ἐπιστήμονα, ἀφοῦ τό ἐνδιαφέρον του εἶναι γενικότερο. Θησαύρισμα γιά τήν Τερπνή καί τή Νιγρίτα, ἀλλά καί πολύτιμο ἀπόκτημα γιά τήν ἐπιστήμη, τή γλωσσολογία, τή φιλολογία, τή λαογραφία, τήν ἱστορία, τήν ἐθνολογία(...)*».

β) **Τότε πού παίζαμε**, ἔκδοση τοῦ 2002, σελίδες 264, 8ου σχήματος, περιλαμβάνει «*Τά παραδοσιακά παιχνίδια τῆς Βισαλτίας Σερρῶν*» μέ λεπτομερεῖς παραστατικές καταγραφές τους καί εἰκαστικό ὕλικό (φωτογραφίες, σκίτσα, σχεδιαγράμματα), μέ ἰδιωματικό γλωσσάρι στό τέλος, καθῶς καί εὐρετήρια μέ ὀνόματα παιχνιδιῶν, διαδικασίες καί ἄλλα στοιχεία τῆς παιδικῆς ζωῆς. Τά τῆς συγγραφῆς τοῦ βιβλίου ἐκθέτει ὁ δημιουργός του στόν πρόλογο:

«*Στίς περιγραφές τῶν παιχνιδιῶν τῆς Τερπνῆς καί τῆς Νιγρίτας προστέθηκαν περιγραφές καί ὀνόματα παιχνιδιῶν ἀπό τή Βισαλία, ἐνῶ ἔγινε συσχετισμός τῶν παιχνιδιῶν πού περιγράφονται μέ παιχνίδια τοῦ νομοῦ Σερρῶν καί ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδας. Ὁ συσχετισμός μέ παιχνίδια τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας ἔγινε γιά νά καταδειχτεῖ ὅτι σ' αὐτόν τόν τόπο τά παιδιά ἔπαιζαν πάντοτε τά ἴδια παιχνίδια. Βέβαια, οἱ περιγραφές τοῦ βιβλίου δέν θά ξαναζωντανέψουν τήν ἀτμόσφαιρα καί τή ζωντάνια τῶν παιχνιδιῶν τῆς δεκαετίας τοῦ 1940 ἢ τοῦ 1950. Θά ζωντανέψουν ὅμως τίς μνήμες τίς δικές μας καί τίς μνήμες ὄσων ἔπαιζαν τά ἴδια ἢ παρόμοια παιχνίδια.*

Κυρίως ὅμως γράφτηκε γιά τά παιδιά καί τά ἐγγόνια μας. Ἴσως δοῦν ὅτι μποροῦν νά βροῦν τή χαρά καί στά δικά μας παιχνίδια. Θά δοῦν σ' αὐτά τή συμμετοχή καί τή δράση. Θά δοῦν τήν ἀνάπτυξή τῆς πρωτοβουλίας μέ τή θέσπιση κανόνων καί τήν πειθαρχία γιά τήν ἐφαρμογή τους. Θά δοῦν ὡς βασικά συστατικά τους τή δύναμη, τήν ἀντοχή, τήν εὐκινησία, τήν εὐστοχία, τήν εὐστροφία, τήν ἐφευρετικότητα, τήν καλλιέργεια τῶν ἀνακλαστικῶν. Θά δοῦν τήν τρυφερότητα τῆς μάνας ἢ τῆς γιαγιάς. Θά δοῦν μέσα στά παιχνίδια μας νά κυριαρχοῦν καί ἡ ἀσκηση τοῦ σώματος ἀλλά καί τοῦ νοῦ. Θά δοῦν καί πλῆθος ἀπό ἄλλα γνωρίσματα, πού τά σημερινά παιχνίδια τῶν πολυκαταστημάτων τούς τά στεροῦν(...)